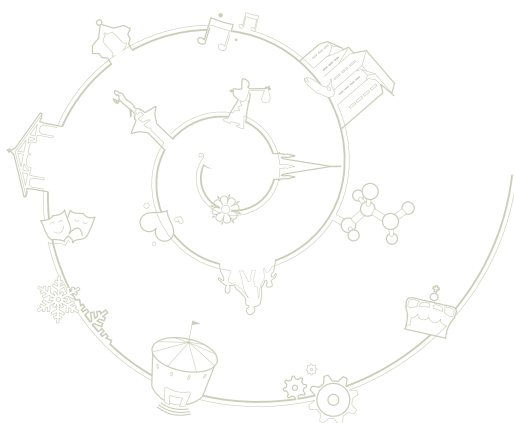

TRONDHEIM KOMMUNE

Finansrapport 2014

Trondheim kommune, april 2015
Design: daffydesign.no
Foto: Carl-Erik Eriksson

Innhold

Forord	5
Likviditet	7
Trondheim kommunes kraftfond	11
Gjeld	25
Vedlegg	37

FORORD

Hovedtrekk 2014

- Kommunens likviditet til dekning av løpende betalingsforpliktelser er tilfredsstillende
- Avkastning i Trondheim kommunes kraftfond (TKK) er 296,3 millioner kroner i 2014, tilsvarende 4,4 prosent av samlet portefølje. Forvaltningskapitalen har en avkastning på 5,0 prosent
- Ved utgangen av 2014 er gjeld til investeringsformål 12 904,8 millioner kroner, og gjennomsnittsrenten er 3,05 prosent.

Innledning

Finansrapporten er en samlet rapport over Trondheim kommunes likviditet, langsiktige finansielle aktiva og gjeld.

Rapporteringen er i henhold til finansreglementet, sist vedtatt av bystyret 20. november 2014.

Finansreglementet og forskrift for kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning¹ legger rammen for rapporten. Rådmannen har dokumenterte og oppdaterte finansielle rutiner for hele finansforvaltningen. De finansielle rutinenes beskriver hvordan forvaltning, kontroll og dokumentasjon skal gjennomføres for å sikre en forsvarlig, effektiv og sporbar forvaltning.

Det er ikke avdekket vesentlige avvik i forvaltningen i 2014.

¹ Fastsatt av Kommunal og regionaldepartementet 9. juni 2009 med hjemmel i lov av 25. september 1992 nr 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 52 nr. 2.

LIKVIDITET

Innledning

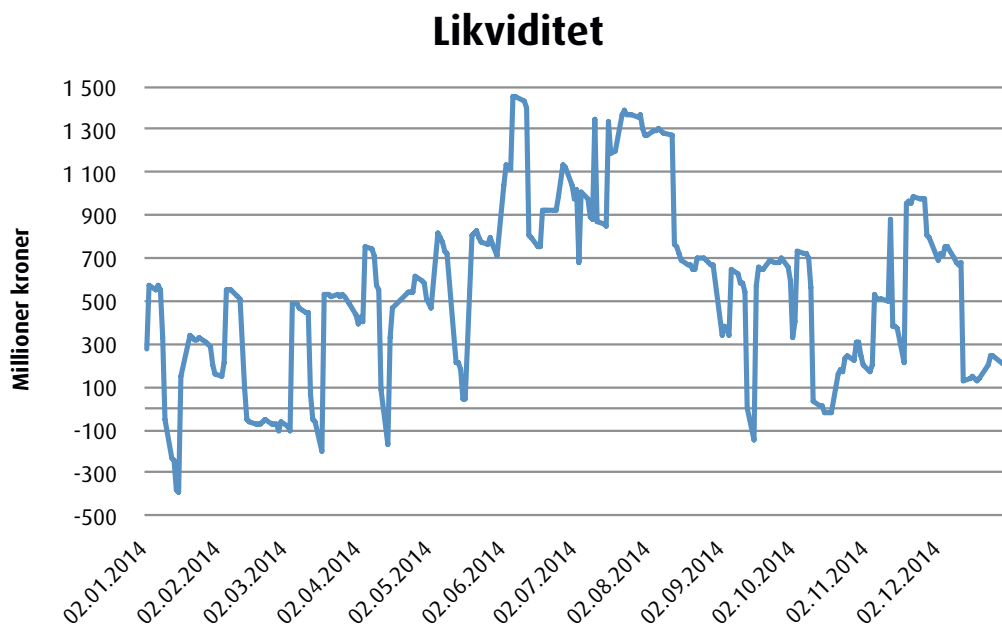
Målet i forvaltningen av bykassens likvide midler er å sikre at kommunen har likviditet til å dekke løpende betalingsforpliktelse. Likviditeten skal forvaltes slik at det oppnås tilfredsstillende avkastning, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko.

Kommunen hadde alle sine likvide midler plassert i bankinnskudd i 2014. Det er i tråd med finansreglementets bestemmelser² og inngått rammeavtale med hovedbank.

Bankinnskudd

Gjennomsnittlig likviditet målt ved daglige beholdninger var 557 millioner kroner i 2014. Det er om lag samme nivå som gjennomsnittlig likviditet i 2013.

Figur 2.1 viser daglig beholdning av likviditet gjennom året. Likviditeten var tilstrekkelig til å dekke løpende betalingsforpliktelse. Laveste beholdning av bykassens bankinnskudd var minus 394 millioner kroner. I perioder med negativ likviditet trekker bykassen på TKKs bankinnskudd i hovedbank. Kommunen kan i tillegg benytte en trekkrettighet på 400 millioner kroner i avtalebanken dersom summen av bykassens og TKKs bankinnskudd ikke strekker til. Trekkrettigheten ble ikke benyttet i 2014.

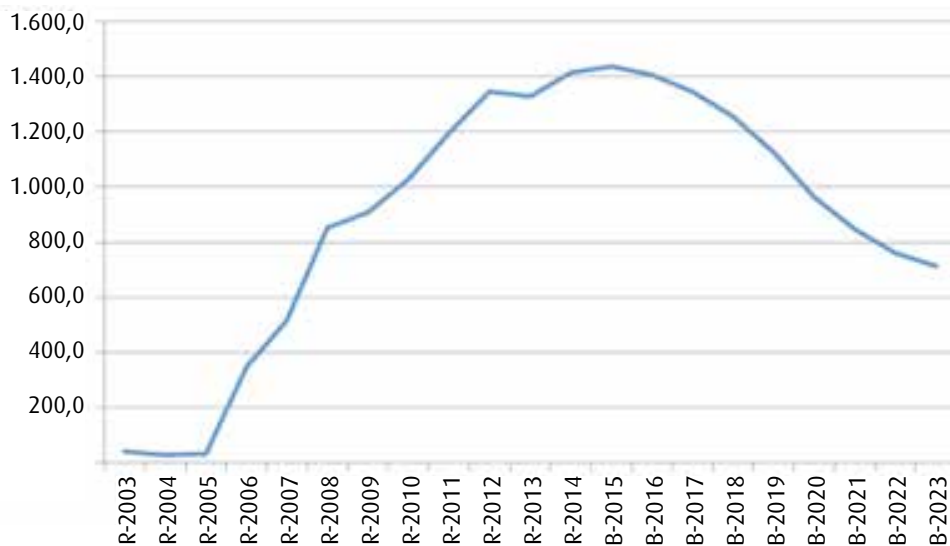
Figur 2.1 Bankinnskudd 2014. Millioner kroner.

² Finansreglementets punkt 3.1

Bykassens likviditet skal dekke kommunens daglige betalingsforpliktelse. I tillegg har kommunen flere fond, hvor noen er øremerket ulike formål. Informasjon om disse fondene fins i note 12 i regnskapet (Avsetninger og bruk av avsetninger).

Den samlede verdien av fondene er om lag 1 100 millioner kroner, når vi ser bort fra Trondheim kommunes kraftfond. Bykassens likviditet tar ikke fullt ut høyde for vesentlige fondsutbetalinger. Det ville i så fall ha gitt en gjennomsnittlig likviditet som langt overstiger det som kreves for å ivareta kommunens løpende utbetalinger. Det samlede beløpet denne typen fond representerer er relativt stabilt, og utbetalinger planlegges på forhånd. Likviditeten kan derfor tilpasses ved behov.

Kommunen har hatt vesentlige utbetalinger i forbindelse med det såkalte premieavviket. Det vil si at kommunen har hatt mye større faktisk utbetalte pensjonspremier, enn det som er kostnadsført. Dette har gitt akkumulerte, ikke kostnadsførte utbetalinger på i overkant av 1 400 millioner kroner. Det forventes at akkumulert premieavvik vil ligge på dagens nivå også i 2015, og at det i årene deretter vil falle. Dette vil, alt annet likt, øke kommunens likviditet.

Figur 2.2 Akkumulert premieavvik. Millioner kroner.

Avkastning og verdiøkning

Renteinntektene ble på 19,8 millioner kroner i 2014. Disse kommer fra bykassens likviditet og fra skattetrekkkonto. Skattetrekkkontoen inngår ikke i likviditeten, men renteinntektene tilskrives området. Det korrigerte budsjettet for renteinntekter var 9,2 millioner kroner. I etterkant ser man at budsjettkorreksjonen fra 22 til 9,2 millioner kroner var for stor. Korreksjonen var basert på en lavere likviditet enn det som ble resultatet for året. I tillegg uteble, ved en inkurie, renteinntektsanslag fra skattetrekkkontoen.

Markedsrenten (3 mnd NIBOR) har i løpet av året falt fra 1,69 til 1,48 prosent. Renten på kommunens bankinnskudd varierer med markedsrenten, og har i samme periode falt fra 2,90 til 2,69 prosent. Gitt dagens generelle rentenivå, er det rådmannens oppfatning at renten på kommunens bankinnskudd er god.

Likviditetsprognose

Rådmannens vurdering er at gjennomsnittlig likviditet i et 12-måneders perspektiv, bør være rundt 600 millioner kroner.

Det er etablert rutiner for oppfølging, kontroll og månedlig rapportering av likviditeten, og det er rådmannens vurdering at kommunen også i tiden fremover vil ha tilstrekkelig likviditet til å dekke løpende betalingsforpliktelser.

TRONDHEIM KOMMUNES KRAFTFOND (TKK)

Hovedpunkter for året 2014

- 286,2 millioner kroner i avkastning på forvaltningskapitalen, tilsvarende 5,0 prosent
- 5 821,6 millioner kroner i regnskapsverdi på forvaltningskapitalen
- 296,3 millioner kroner i avkastning på samlet kapital, tilsvarende 4,4 prosent
- 6 743,2 millioner kroner i regnskapsverdi på samlet kapital

Avkastning og disponering av resultatet

Avkastningen på TKKs samlede kapital i 2014 er 296,3 millioner kroner, tilsvarende 4,4 prosent. Dette er 9,8 millioner kroner mer enn den budsjetterte avkastningen på 285,5 millioner kroner. Avkastningen på TKKs forvaltningskapital³ er 286,2 millioner kroner, tilsvarende 5,0 prosent.

Avkastning fordelt på de ulike investeringsområdene fremgår av Tabell 3.1.

Tabell 3.1 Avkastning fordelt på aktivklasser. Beløp i millioner kroner.

Avkastning per aktivklasse	31.12.2014		31.12.2013	
	Beløp	Prosent	Beløp	Prosent
Likviditet (bankinnskudd)	42,2	2,9	37,3	3,1
Aksjer	58,7	8,4	165,8	27,0
Alternative investeringer	-0,3	-1,3	2,3	10,3
Eiendom	5,7	5,8	5,0	5,0
Renter, hybrid	54,9	8,5	60,4	8,3
Renter, senior og OMF	25,5	3,1	29,6	4,2
Renter, hybrid kontantstrømsikring			1,2	1,3
Renter, senior kontantstrømsikring	99,6	5,0	98,1	5,3
Renter, obligasjonsforetakene ⁴	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum avkastning forvaltningskapital	286,2	5,0	399,7	7,5
TrønderEnergi AS, aksjer	4,8	1,1	16,9	3,3
TrønderEnergi AS, fondsobligasjon	5,3	7,1	0,0	0,0
Trondheim kommunale pensjonskasse	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum avkastning samlet portefølje	296,3	4,4	416,6	6,6

³ TKKs forvaltningskapital er i finansreglementets punkt 3.2.2 definert som TKKs samlede kapital fratrukket aksjene i TrønderEnergi AS, fondsobligasjon utstedt av TrønderEnergi AS og kapitalinnskuddet i Trondheim kommunale pensjonskasse (TKP), forvaltningskapitalen er dermed den delen av TKKs portefølje som er aktivt forvaltet

⁴ Obligasjonsforetakene ble solgt tidlig i 2014, ingen løpende renteinntekt i 2013 og 2014

Avkastning fordelt på de ulike aktiva

Ved utgangen av året har TKK en samlet urealisert gevinst i aksjebeholdningen på 58,7 millioner kroner.

Avkastningen på hybride rentepapirer er 54,9 millioner kroner, herav 51,7 millioner kroner i løpende rentekuponger og 3,2 millioner kroner i realisert kursgevinst.

Det rapporterte tapet i alternative investeringer er i all hovedsak basert på kurser per utgangen av tredje kvartal 2014⁵. Tapet kan tilskrives Viking Venture og er et resultat av kursendring, innbetalinger i henhold til kommitert kapital⁶ og tilbakebetalinger. TKK har innbetalt all kommitert kapital i Viking Venture II, mens det i Viking Venture III gjenstår å betale inn 2,3 millioner kroner.

Eiendomsinvesteringens avkastning er 5,7 millioner kroner, dette i form av utbetalt kontantutbytte tillagt en liten kursgevinst i løpet av året.

Bankinnskudd og seniorobligasjoner har en avkastning på til sammen 67,6 millioner kroner. Dette er investeringer med flytende rente, og referanserenten i dette markedet⁷ falt fra 1,69 til 1,48 prosent i løpet av året – en utvikling som naturlig nok har redusert den løpende renteinntekten på denne typen investeringer.

TKKs senior fastrentepapirer har en avkastning på 99,6 millioner kroner, dette utelukkende i form av løpende renteutbetalinger. Dette er obligasjoner klassifisert som obligasjoner med kontantstrømsikring, og verdsettes til pålydende verdi⁸ uavhengig av midlertidige kurssvingninger.

TrønderEnergi AS har i 2014 utbetalt et aksjeutbytte på 4,8 millioner kroner til TKK, noe som tilsvarer en avkastning på 1,1 prosent av aksjens bokførte verdi. Foretaksfondsobligasjon utstedt av samme selskap har generert en rentekupong på 5,3 millioner kroner, tilsvarende 7,1 prosent av obligasjonens pålydende.

⁵ Viking Ventures årsrapporter forelå ikke på tidspunktet for avslutning av kommunens regnskap for 2014

⁶ Ved tegning kommiterte kommunen seg til å innbetale henholdsvis 50 og 10 millioner kroner i Viking Venture II og Viking Venture III

⁷ NIBOR 3 mnd (norsk interbankrente)

⁸ Pålydende verdi = pari kurs = 100,00

Relativ avkastning

En sammenligning av avkastningen i den delen av TKKs portefølje som vurderes til markedsverdi mot referanseindeksene⁹, fremgår av Tabell 3.2.

Tabell 3.2 Relativ avkastning i 2014. Avkastning i prosent.

Avkastning på aktivaklasse			Referanseindeks		Avvik
Aktivaklasse	Investering	Avkastning	Referanseindeks	Avkastning	
Norske aksjer	KLP Aksje Norge Indeks	4,4	OSEBX	5,0	-0,5
Globale aksjer	KLP Aksje Global Indeks	10,7	MSCI W AC L ¹⁰	7,2	3,6
	Skagen Global II	9,1	MSCI W AC L	7,2	2,0
	Nordea Stabile Aksjer Global	17,6	MSCI W AC L	7,2	10,4
Korte renter	FRN, markedsbasert	2,8	ST1X	1,3	1,5
	Bankinnskudd	2,9	ST1X	1,3	1,6
Lange renter	Ingen beholdning	-	ST4X	5,1	NA

Det gjelder generelt i denne sammenligningen at avkastningen i TKKs investeringer er såkalt pengevektet, det vil si at kjøp og salg i perioden påvirker avkastningen¹¹. Referanseindeksene er imidlertid tidsvektet, noe som innebærer at det kun er verdiendringen fra periodens start til slutt som måles – uten transaksjoner underveis. På den måten er den angitte avkastningen i TKKs investeringer og avkastningen i referanseindeksene ikke fullt ut sammenlignbare.

Aksjefondet KLP Aksje Norge Indeks har en avkastning som er noe lavere enn referanseindeksen. Differansen skyldes at kursen på fondet i mars 2014, ble korrigert ned som en følge av at fondets skattegrunnlag tidligere har vært satt for lavt – og at fondet derfor har betalt for lite skatt. For TKKs andeler i fondet innebar dette en verdireduksjon på rundt 0,5 millioner kroner eller 0,15 prosent. Rådmannen legger til grunn at fondet i tiden fremover har en avkastning som ligger nærmere referanseindeksen. TKKs globale aksjer har prestert noe bedre enn referanseindeksen.

TKKs portefølje av rentebærende verdipapirer som vurderes til markedsverdi, består utelukkende av papirer med flytende rente. Sammenlignet med referanseindeksen ST1X (flytende statsrente), har TKKs papirer gitt en høyere avkastning. Det samme gjelder TKKs bankinnskudd.

TKK har ingen beholdning av fastrentepapirer som blir vurdert til markedsverdi¹², og dermed heller ingen beholdning det er relevant å sammenligne med referanseindeksen ST4X (lang fast statsrente).

Disponering av TKKs resultat

TKKs avkastning for 2014 foreslås disponert som det fremgår av Tabell 3.3. Disponeringen er i henhold til bystyrets budsjettvedtak og rekkefølgebestemmelsen i TKKs vedtekter.

⁹ Referanseindekser angitt i finansreglementets punkt 3.2.11

¹⁰ Verdensindeks

¹¹ God "timing" ved kjøp eller salg trekker avkastningen oppover, og vice versa.

¹² Alle fastrentepapirer i TKK verdivurderes til pålydende verdi (kontantstrømsikring) eller til laveste verdi av markedspris og kostpris

Tabell 3.3 Disponering av resultatet i TKK. Millioner kroner.

Disponering	Regnskap 31.12.2014	Korrigert budsjett	Opprinnelig budsjett
Nominell avkastning TKK, samlet portefølje	296,3	286,5	286,5
Driftskostnader	4,6	-6,3	6,3
KPI-avsetning	-109,5	-113,2	-159,2
Avsatt til disposisjonsfond for bruk i 2015	-121,1	-121,1	-121,1
Generell avsetning til disposisjonsfond	-13,60	-46	0,0
Saldering av driftsregnskapet	-47,5		

I forbindelse med avleggelse av regnskapsrapport for andre tertial 2014¹³, ble anslaget for KPI¹⁴ nedjustert fra 2,50 til 1,80 prosent. Dette tilsvarer en reduksjon i budsjettert KPI-avsetning¹⁵ på 46,0 millioner kroner – et beløp som i utgangspunktet var ment tilført kommunens disposisjonsfond. I rådmannens innstilling ble det imidlertid presisert at det var usikkert hvorvidt det var tilstrekkelig økonomisk handlefrihet til å avsette disse midlene, og at dette først kan avgjøres ved regnskapsavslutningen per 31.12.2014. Ved årsslutt er det avsatt 121,1 millioner kroner til disposisjonsfond i tråd med opprinnelig budsjett. Faktisk KPI endte på 1,68 prosent, noe som innebærer at den endelige KPI-avsetningen ble redusert med ytterligere 3,7 millioner kroner. For at realverdien av TKK skal opprettholdes, avsettes derfor 109,5 millioner kroner til TKK, fordelt på grunnkapital og bufferkapital i tråd med bestemmelsene i TKKs vedtekter. Realavkastning utover dette ble benyttet til saldering av driftsregnskap og en generell avsetning til disposisjonsfond.

TKKs driftskostnader ble 4,6 millioner kroner, 1,7 millioner kroner lavere enn budsjettert. Dette skyldes lavere bemanning og redusert bruk av eksterne konsulenter⁴.

Utbyttet (disponert avkastning) på 121,1 millioner kroner tilsvarer den budsjetterte realavkastningen, og foreslås fordelt som det fremgår av Tabell 3.4.

Tabell 3.4 Fordeling av utbytte fra TKK. Millioner kroner.

Til disposisjonsfond	115,8
Til kulturfondet	2,4
Til næringsfondet	0,6
Til kollektivfondet	2,4
Sum disponert avkastning	121,1

TKKs nominelle avkastning fratrukket driftskostnader, KPI-avsetning og avsetning til disposisjonsfond, er dermed 61,1 millioner kroner høyere enn opprinnelig budsjett.

¹³Bystyresak 140/14

¹⁴KPI, konsumprisindeksen fra Statistisk Sentralbyrå (SSB)

¹⁵Avsettes til TKK for å bevare fondets realverdi, basert på siste fem års gjennomsnittlige endring i KPI jf. TKKs vedtekter

Porteføljens innhold

Tabell 3.5 viser sammensetning og bokført verdi av TKKs portefølje ved utgangen av året. Samlet regnskapsmessig verdi er på 6 743,2 millioner kroner¹⁷.

Tabell 3.5 TKKs forvaltningskapital og samlet portefølje. Beløp i millioner kroner.

Aktiva	31.12.2014		31.12.2013	
	Beløp	Andel %	Beløp	Andel %
Likviditet (bankinnskudd)	1 207,8	20,7	1 287,9	22,1
Aksjer	754,0	13,0	694,8	11,9
Alternative investeringer	22,6	0,4	22,3	0,4
Eiendom	100,9	1,7	100,6	1,7
Renter, hybrid	658,9	11,3	660,6	11,4
Renter, seniorgjeld og OMF	993,3	17,1	736,7	12,7
Renter, seniorgjeld kontantstrømsikring	2 084,2	35,8	2 012,7	34,6
Renter, obligasjonsforetakene	0,0	0,0	323,5	5,2
Sum forvaltet kapital / omløpsmidler	5 821,6	100,0	5 839,1	100,0
Trønder Energi AS, aksjer	446,6		446,6	
TrønderEnergi AS, fondsobligasjon	75,0		75,0	
Trondheim kommunale pensjonskasse	400,0		400,0	
Samlet portefølje	6 743,2¹⁸		6 760,7	

Aksjeporteføljen

Ser man bort fra aksjene i TrønderEnergi AS og alternative investeringer, hadde TKK ved utgangen av året en beholdning av aksjer¹⁹ på til sammen 754,0 millioner kroner – fordelt på 347,4 og 406,6 millioner kroner i henholdsvis det norske og globale aksjemarkedet, jf. Tabell 3.6.

Tabell 3.6 Beholdning av aksjer. Beløp i millioner kroner.

Aksjer	Beløp	Andel i prosent
KLP Aksje Norge Indeks	347,4	46,1
Sum norske aksjer	347,4	46,1
KLP Aksje Global Indeks	213,9	28,4
Nordea Stabile Aksjer Global	167,9	22,3
Skagen Global II	24,8	3,3
Sum globale aksjer	406,6	53,9
Totalt	754,0	100,0

¹⁷ Beløpet er fratrukket balanseførte påløpte renter, overkurs anlegg og interimskonto per 31.12.2014

¹⁸ At TKKs verdi er lavere i 2014 enn i 2013, skyldes at TKK i 2013 hadde et udisponert overskudd på 147 millioner kroner som ble overført til kommunens øvrige økonomi

¹⁹ I form av aksjefond

Det er ikke foretatt transaksjoner ut eller inn av aksjeholdningen i løpet av året, men det er foretatt transaksjoner som har endret fordelingen mellom aksjefondene. Det har gjennomgående vært en overvekt av globale aksjer i forhold til norske aksjer, noe som har bidratt positivt til aksjeavkastningen.

Alle eksterne forvaltere i TKK legger internasjonalt anerkjente etiske prinsipper til grunn i sin forvaltning, og har bekreftet at forvaltningen samsvarer med TKKs etiske profil. Rådmannens oppfatning er derfor at all ekstern forvaltning i TKK har foregått i tråd med TKKs etiske retningslinjer.

Alternative investeringer

Verdien av TKKs alternative investeringer ved utgangen av året fremgår av Tabell 3.7.

Tabell 3.7 Alternative investeringer. Beløp i millioner kroner.

Alternative investeringer	Beløp
Private Equity, Viking Venture II	14,2
Private Equity, Viking Venture III	7,8
Hedgefond, Sector Spesit I Fund Class A	0,6
Totalt	22,6

Intensjonen er at TKKs beholdning av hedgefond skal selges, og rådmannen gjør sonderinger i markedet med tanke på det. Gjenværende beholdning er imidlertid lite likvid og om et salg kan gjennomføres og eventuelt når det kan skje, er det ikke mulig å være konkret på.

Rentebærende investeringer

Beholdningen av rentebærende investeringer i TKKs forvaltningskapital har en samlet verdi på 4 944,1 millioner kroner, jf. Tabell 3.8.

Tabell 3.8 Beholdning av rentebærende verdipapirer. Beløp i millioner kroner.

Rentebærende verdipapirer	Beløp	Andel i prosent
Bankinnskudd	1 207,8	24,4
Hybrid (fondsobligasjoner og ansvarlig)	658,9	13,3
Senior flyende rente	993,3	20,1
Senior fast rente (kontantstrømsikring)	2 084,2	42,2
Totalt	4 944,1	100,0

Av de rentebærende investeringene defineres 658,9 millioner kroner som hybride rentepapirer (ansvarlige lån og fondsobligasjoner). Dette er obligasjoner med en svakere sikkerhet enn ordinære seniorobligasjoner, men som samtidig har høyere løpende rente. Ved utgangen av året utgjør hybridkapitalen 11,3 pro-

sent av TKKs forvaltningskapital. Andelen hybridkapital er dermed innenfor regelen i finansreglementets punkt 3.2.5, som slår fast at hybride rentepapirer ikke skal utgjøre mer enn 12 prosent av forvaltningskapitalen. Målt ved markedskurser har porteføljen av hybride rentepapirer en verdi som er rundt 60 millioner kroner høyere enn det som rapporteres her. Dette fordi regnskapsføringen skjer etter prinsippet om laveste verdi²⁰.

Senior obligasjoner med fast rente rapporteres til pålydende verdi. Målt ved markedskurser var verdien ved utgangen av året rundt 210 millioner kroner høyere, og av denne merverdien har rundt 110 millioner kroner påløpt i 2014²¹.

Kredittkvalitet

Kredittkvaliteten på rentebærende investeringer (bankinnskudd og rentebærende verdipapirer) i TKKs forvaltningskapital er etter rådmannens oppfatning god, med en gjennomsnittlig rating i området A-. Der det ikke foreligger offisiell rating²², benyttes rating fra toneangivende meglerhus og investeringsbanker.

Tabell 3.9 viser hvordan TKKs beholdning av rentebærende investeringer i forvaltningskapitalen er fordelt på ratingklasser ved utgangen av året.

Tabell 3.9 Kredittkvalitet

Kredittkvalitet - klasse	Beløp	Prosent
AAA	225,0	4,6
AA-	75,0	1,5
A+	154,9	3,1
A	151,0	3,1
A-	2 061,9	41,7
BBB+	929,9	18,8
BBB	792,9	16,0
BBB-	553,6	11,2
Totalt	4 944,1	100,0

I februar 2015 ble Felleskjøpet Agri SA, ratet ned²³ fra BBB- til BB+, det vil si en rating under "investment grade". TKK eier 50 millioner kroner i obligasjon fra denne utstederen. Posisjonen er vurdert, og den foreløpige konklusjonen er at salg ikke er hensiktsmessig, men at selskapet følges nøye i tiden fremover med tanke på et eventuelt salg hvis utviklingen i selskapet forverrer seg. TKK kjøpte obligasjonen i mars 2014, det vil si før nedratingen.

²⁰ Bokføres til den laveste av kostpris eller markedspris, her er kostpris 60 millioner kroner lavere enn markedsverdi

²¹ Markedsrentene har falt betydelig i løpet av året, noe som gir kursøkning i obligasjoner med fast rente

²² Rating fra Moody's, S&P eller Fitch (internasjonale ratingbyråer)

²³ Nordea Markets reduserte sin rating fra BBB- til BB+(uoffisiell rating)

Foretaksfundsobligasjonen utstedt av TrønderEnergi AS, som ligger utenfor TKKs forvaltede kapital, har en uoffisiell rating på BB+.

Endringer i anleggsporteføljen

Det følger av ny kommunal regnskapsskikk²⁴ at fra og med regnskapsåret 2014²⁵ skal alle finansielt motiverte investeringer klassifiseres som omløpsmidler. Det innebærer at obligasjoner til en samlet verdi på 2 009,2 millioner kroner i løpet av året er omklassifisert fra anleggsmidler til omløpsmidler med kontantstrømsikring. Aksjene og fondsobligasjonen i TrønderEnergi AS og kapitalinnskuddet i TKP, er fortsatt klassifisert som anleggsmidler. Detaljer rundt bevegelsene i TKKs anleggsportefølge fremgår av note 27 i regnskapsrapporten for 2014. Budsjettkorrigeringer i denne forbindelse fremgår av regnskapsrapport etter andre tertial 2014.

Finansreglementets investeringsrammer

Allokering aktivklasser

Tabell 3.10 viser allokeringsrammene gitt i finansreglementet og de faktiske vektene²⁶ mellom de tre aktivklassene aksjer, rentebærende investeringer og eiendom. Vektingen måles på grunnlag av TKKs forvaltningskapital ved utgangen av året.

Tabell 3.10 Allokeringsrammer og faktisk allokering. Prosent.

Aktivklasse	Allokeringsrammer målt i prosent			Faktisk
	Minimum	Maksimum	Nøytral	
Aksjer	0	20	12	13,4
Rentebærende investeringer	77	100	86	84,9
Eiendom	0	3	2	1,7

Rentebærende investeringers fordeling på sektor og utsteder

Finansreglementets punkt 3.2.5 setter rammer for TKKs eksponering i rentebærende investeringer innenfor angitte sektorer. Som det fremgår av Tabell 3.11 var det ved utgangen av andre tertial ingen overskridelse av rammene.

²⁴ KRS 11

²⁵ Rådmannen implementerte KRS11 i kommunens regnskaper og rapportering fra og med den 1. september 2014

²⁶ Aksjeandelen inneholder alle aksjeplasseringer, hedgefond og private equity, ikke aksjene i TrønderEnergi AS jf. punkt 3.2.3 i finansreglementet

Tabell 3.11 Sektorfordeling rentebærende investeringer²⁷. Prosent.

Sektor	Maksimum	Faktisk
Stat	100	0,0
Kommune / fylkeskommune	100	3,0
Banker og kredittforetak	70	52,7
Kraft	30	12,9
Andre	20	16,4

Finansreglementets punkt 3.2.5 setter også rammer for TKKs eksponering i rentebærende investeringer hos en enkeltutsteder/innskuddsmottaker, dette i henhold til en debitorliste som evalueres minimum en gang i halvåret. TKKs største enkeltteksponeeringer i de ulike sektorene fremgår av Tabell 3.12. Største eksponering ved utgangen av året er i Danske Bank med 14,0 prosent av TKKs forvaltningskapital.

Tabell 3.12 Største enkeltutsteder fordelt på sektor. Prosent.

Største utsteder innenfor sektor	Maksimum	Faktisk
Stat	100	0,0
Kommune / fylkeskommune	20	2,6
Bank / finans: Forvaltningskapital > 80 mrd	15	14,0
Bank / finans: Forvaltningskapital > 5 mrd < 80 mrd	5	4,3
Kraft	10	6,0
Andre	5	2,1

Valuta

Ved utgangen av året har TKK investeringer i utenlandsk valuta uten sikring i norske kroner tilsvarende motverdien av 25,4 millioner kroner. Dette fordelt på 24,8 millioner kroner i aksjefondet Skagen Global II og 0,6 millioner kroner i hedgefondet Sector Spesit. I henhold til finansreglementets punkt 3.2.9, kan TKK ha valutaeksponering i aktivaklassen aksjer for inntil fem prosent av forvaltningskapitalen – som ved utgangen av året tilsvarer i overkant av 290 millioner kroner.

²⁷ I prosent av TKKs forvaltningskapital per 31.12.2014

Forretning med motparter

Tabell 3.13 viser hvilke motparter TKK har gjort forretning med i 2014, og i hvilken grad motpartene er brukt. Dette målt ved det beløpet som omfattes av forretningene. Forretning i denne forbindelse er å forstå som kjøp eller salg av verdipapirer og fondsandeler. Ingen enkelt motpart står for mer enn 25 prosent av TKKs løpende forretninger.

Tabell 3.13 Forretninger fordelt på motparter

Motpart	Prosentvis andel av forretninger
Swedbank First Securities ²⁸	20 - 25
Nordea Markets	20 - 25
DNB Markets	20 - 25
Danske Markets	10 - 15
Skagen fondsforvaltning	5 - 10
Nordea Investment Management	< 5
Handelsbanken Markets	< 5
KLP Kapitalforvaltning	< 5
Sparebank 1 Markets SMN	< 5
SEB Merchant Banking	< 5
Pareto Securities	< 5

Tabellen over inkluderer ikke TKKs bankinnskudd og innbetalte transjer i private equity (Viking Venture). TKKs bankinnskudd ved utgangen av året er fordelt som det fremgår av Tabell 3.14.

Tabell 3.14 Bankinnskudd fordelt på bank

Bank	Prosentvis andel
Danske Bank	51,1
Sparebank 1 SMN	48,5
DNB	0,4
Sum	100,0

²⁸ Gjelder salg av obligasjonsforetakene

Risiko i TKK, stresstest

Stresstesten²⁹ tar utgangspunkt i at TKKs balanse er satt opp i henhold til ny regnskapsskikk, det vil si at store deler av TKKs beholdning som tidligere var klassifisert som anleggsmidler er klassifisert som omløpsmidler. Det følger av regnskapsreglene at tap i omløpsmidler belaster kommunens resultatregnskap, i motsetning til tap i anleggsmidlene som ikke har resultateffekt³⁰. Sannsynligheten for tap påvirkes ikke av ny regnskapsskikk og omklassifisering, men kommunens resultat blir mer utsatt hvis tap faktisk skulle oppstå - i og med at TKKs beholdning av omløpsmidler nå er betydelig større enn før omklassifiseringen. På den måten kan det hevdes at konsekvensen for kommunens øvrige økonomi av eventuelle tap i TKKs finansielle plasseringer blir større enn før. Sannsynligheten for tap i de obligasjonene som er omklassifisert vurderes som liten, men kan ikke utelukkes.

Tapspotensial og resultateffekt for kommunen

Tabell 3.15 viser samlet tapspotensial i TKKs omløpsportefølje fordelt på de ulike aktiva. Ut fra testens forutsetninger kan man konkludere med at største mulige³¹ tap i TKKs omløpsmidler er 327 millioner kroner i løpet av ett år. Dette er rundt 100 millioner kroner høyere enn det tapspotensialet som ble indikert ved stresstesten etter utgangen av første tertial, det vil si før store deler av TKKs anleggsmidler ble omklassifisert til omløpsmidler.

Tabell 3.15 Stresstest TKKs omløpsmidler. Beholdning og tapspotensial i millioner kroner.

Aktiva	Beholdning	Parameter %	Tapspotensial
Aksjer og alternative investeringer	777	20 %	155
Eiendomsrisiko	101	12 %	12
Valutarisiko	25	12 %	3
Renterisiko (obligasjoner) ³²	1 652	1,5 %-poeng	55
Spreadrisiko (obligasjoner og bank) ³³	4 944		180
Sum markedsrisiko			405
Fradrag for korrelasjonseffekter ³⁴			-78
Samlet tapspotensial			327

²⁹ Basert på parametere og beregningsmetodikk gitt av Finanstilsynet i 2010 for pensjonskasser og livselskaper

³⁰ Føres kun i investeringsregnskapet

³¹ Med 95 prosent sannsynlighet

³² Effekt av 1,5 prosentpoeng skift oppover i rentekurven

³³ Kredittrisiko/beregnet kursfall gitt papirenes rating

³⁴ Det forutsettes at "worst case" ikke oppstår i alle elementer samtidig

Tabell 3.16 viser tapspotensialets konsekvens for drift og investeringer i Trondheim kommune. Dette under forutsetning av at det budsjetteres med et årlig utbytte fra TKK til drift og investeringer i kommunen på 130 millioner kroner, og at tapet i TKK dekkes inn over kommunens resultatregnskap. Hvis TKK i løpet av ett år må skrive seg for et tap på 327 millioner kroner i omløpsmidlene, innebærer det at utbyttet faller bort – og at det i kommunens regnskaper vil oppstå en underdekning i forhold til budsjett på 463 millioner kroner. Det kan imidlertid legges til grunn at kommunen har frie midler i et disposisjonsfond på 295 millioner kroner³⁵, som eventuelt kan benyttes til å redusere underdekningen til 168 millioner kroner.

Tabell 3.16 Effekt på Trondheim kommunes resultat. Beløp i millioner kroner.

	Beløp
Maksimalt tap i TKKs omløpsmidler	-327
Budsjettetert realavkastning fra TKK	-130
Underdekning i forhold til budsjett	-463
Eventuell bruk av kommunens disposisjonsfond	295
Underdekning i forhold til budsjett etter bruk av disposisjonsfond	-168

Testes TKKs samlede portefølje, det vil si både omløps- og anleggsmidler, er konklusjonen at største mulige tap er 423 millioner kroner. Det vil si at tapspotensialet øker med 96 millioner kroner når anleggsmidlene aksjer og fondsobligasjon i TrønderEnergi AS inkluderes i testen³⁶. Stresstesten er nærmere dokumentert i vedlegg.

³⁵ Rådmannens estimat basert på forslag i regnskapsrapporten for 2014

³⁶ Kapitalinnskuddet i TKP testes ikke.

GJELD

Innledning

Ved utgangen av 2014 er totale innlån 14 714 millioner kroner, hvorav 1 809 millioner kroner er innlån til videre utlån. Kommunens lån til investeringsformål utgjør 12 905 millioner kroner. Investeringslån for 8 078 millioner kroner belaster bykassen. Investeringslånene har en gjennomsnittlig rente på 3,05 prosent.

Låneporteføljens sammensetning

Innlån

Tabell 4.1 viser sammensetningen av kommunens innlån.

Tabell 4.1 Fordeling av lånegjeld til investeringsformål og videre utlån. Beløp i millioner kroner.

Låneformål	31.12.2014	31.12.2013
Totale innlån	14 713,5	13 504,9
Innlån startlån til videre utlån	1 461,8	1 367,5
Innlån til videre utlån	347,0	347,0
Lån til investeringsformål	12 904,8	11 790,3
Lån tilknyttet VARFS ³⁷	2 167,9	1 911,9
Lån med rentekompensasjon fra staten	1 349,3	1 328,0
Lån tilknyttet utleie av boliger	1 309,1	1 282,8
Lån med eksterntfinansiert rente	4 826,3	4 522,6
Lån som finansieres av bykassen	8 078,4	7 267,7

Investeringslån

Lån til investeringsformål er 12 905 millioner kroner, en økning på 1 115 millioner kroner i løpet av året, jf. Tabell 4.1.

Lån til investeringsformål fordeles mellom lån til eksterntfinansierte investeringer og lån til investeringer som belaster bykassen. Lån til eksterntfinansierte investeringer er knyttet til vann, avløp, renovasjon, feiing og slam (VARFS), lån med rentekompensasjon fra staten og lån som ligger til grunn for husleie³⁸.

Lån til eksterntfinansierte investeringer er på totalt 4 826 millioner kroner.

³⁷ Vann, avløp, renovasjon, feiing og slam.

³⁸ Husleieinntektene er ikke tilstrekkelige til fullt ut å dekke kommunens kapitalkostnader og er dermed bare delvis selvfinansierende.

Videre utlån - startlån

Startlån er lån til boligformål hvor låntakerne betaler avdrag og renter som skal dekke kommunens kostnader. Kommunen har totalt lånt inn 1 462 millioner kroner til Husbankens startlånsordning. Dette er en netto økning på 100 millioner kroner fra i fjor. 1 374 millioner kroner er lånt ut videre. Avviket mellom innlån og utlån skyldes ubrukte lånemidler og ekstraordinære avdrag som er innbetalt fra låntakerne, men hvor kommunen ennå ikke har innfridd sine innlån.

Videre utlån - investeringer

Andre videre utlån er i hovedsak knyttet til kommunale foretak, aksjeselskaper og stiftelser. Tabell 4.2 viser volum, låntaker og hvorvidt kommunen mottar renter og avdrag knyttet til lånene fra låntaker.

Tabell 4.2 Videre utlån - investeringer. Beløp i millioner kroner.

Låntaker	Gjeld	Renter	Avdrag	Kommentar
Kommunale AS				
Trondheim renholdsverk AS	24,0	ja	nei	Ansvarlig lån
Trondheim kino AS	16,5	ja	ja	Investeringslån
Kommunale foretak				
Trondheim parkering KF	116,4	ja	ja	Investeringslån (sju lån)
Stiftelser				
Stiftelsen Trondheim pirbad	74,0	nei	nei	Ansvarlig lån
Stiftelsen Trondheim pirbad	101,6	ja	ja	Investeringslån
Diverse				
Diverse	0,3	nei	nei	I hovedsak knyttet til panteobligasjoner og lignende
Borettslag og foreninger	0,2	ja	ja	
Sum utlån	333,0			

Trondheim kino AS og Trondheim renholdsverk AS var tidligere organisert som en del av kommunen, men er nå organisert utenfor kommunen som egne aksjeselskap. Utlån til disse er gitt før omorganiseringen.

Det foreligger egne vedtak knyttet til utlån til Stiftelsen Trondheim pirbad, Trondheim kino AS og Trondheim renholdsverk AS.

Lånekilder

Tabell 4.3 viser kommunens lånekilder. Som det fremgår har andelen lån utstedt i KLP og i sertifikat- og obligasjonsmarkedet økt vesentlig i løpet av året, mens andelen lån i Kommunalbanken har falt.

Tabell 4.3 Oversikt kreditorer. Beløp i millioner kroner.

Trondheim kommunes kreditorer	31.12.2014	Prosentandel	31.12.2013	Prosentandel
Eksportfinans	250,0	1,7	690,0	5,1
Husbanken investeringslån	22,2	0,2	238,6	1,8
Husbanken startlån	1 461,8	9,9	1 367,5	10,1
KLP	2 602,2	17,7	1 611,8	11,9
Kommunalbanken	3 615,7	24,6	4 412,6	32,7
Obligasjonslån og sertifikater	6 761,8	46,0	5 185,4	38,4
Sum innlån	14 713,5	100,0	13 504,9	100,0

Utvikling i totale innlån

Tabell 4.4 viser utviklingen i totale innlån de siste fem årene. Oppstillingen ble endret i 2012, ved at alle videre utlån skilles ut fra sum innlån. I tallene for de foregående år ligger utlån fra bykassen og lånefondet under lån til investeringsformål. Lånefondet ble avvirket i 2011.

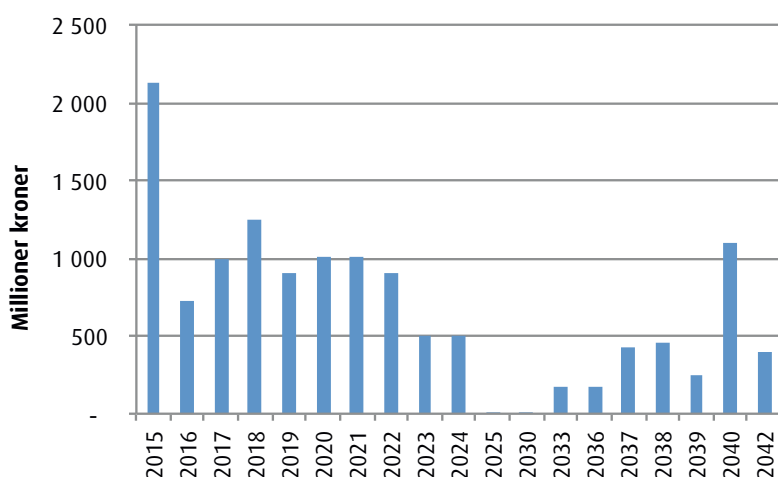
Tabell 4.4 Utvikling i totale innlån og lån til investeringsformål. Beløp i millioner kroner.

Låneformål	2010	2011	2012	2013	2014
Lån til investeringsformål	10 171	9 983	11 072	11 790	12 905
Sum videre utlån (a+b+c)	1 508	1 503	1 634	1 715	1 809
a) Startlån	1 045	1 131	1 282	1 368	1 461
b) Utlån fra bykassen	177	181	352	347	347
c) Utlån fra lånefondet	287	192			
Sum innlån	11 680	11 486	12 706	13 505	14 714

Kommunens totale innlån øker for hvert år, med unntak for 2011 da nye investeringer ble finansiert ved hjelp av ubrukte lånemidler fra årene før. Låneveksten er i tråd med handlingsregelen som sier at kommunens årlige kapitalkostnader ikke skal overstige åtte prosent av disponible frie inntekter.

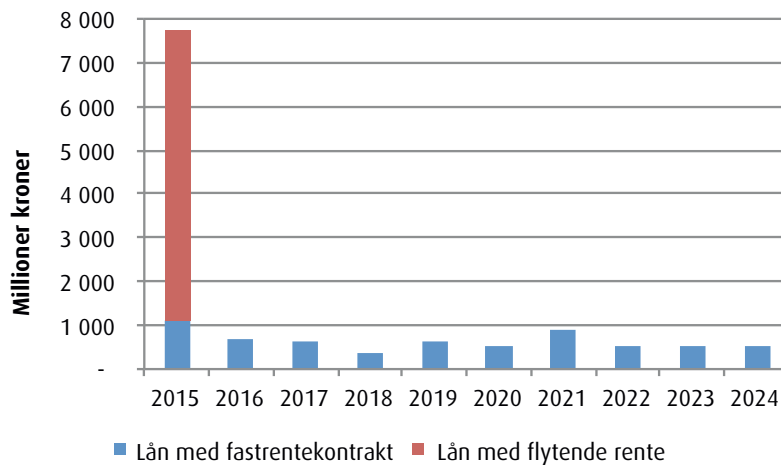
Låneforfall og renteregulering

Figur 4.1 viser kommunens låneforfall per år. I perioden 2015 - 2024 er det årlige forfall på mellom 400 og 2 132 millioner kroner. Det er høyest låneforfall i 2015. Det skyldes at det rulleres sertifikater for om lag 750 millioner kroner. Dette vurderes som hensiktsmessig, på grunn av lav rente på sertifikater. Kommunen har fortsatt en del lån med 20-30 års løpetid. Dette er typisk lange lån i Kommunalbanken og KLP/Kommunekreditt. Alle lån tatt opp de siste årene har hatt løpetid innenfor 10 år. Ved opptak av nye lån tas det hensyn til eksisterende forfallsstruktur.

Figur 4.1 Låneforfall per år 2015-2042. Beløp i millioner kroner.

Figur 4.2 viser at lån for om lag 7,7 milliarder kroner skal rentereguleres i 2015. Dette er lån som enten har flytende rente eller som har fastrenteforfall i 2015, og dermed defineres som lån med flytende rente. Lån med fastrentekontrakter har renteregulering i perioden 2015 - 2024. Det er relativt store fastrenteforfall i 2015, 1,1 milliarder kroner. Resten av perioden har årlige rentereguleringer på mellom 400 og 900 millioner kroner. Det tas hensyn til denne strukturen når nye fastrentelån tas opp.

Figur 4.2 Rentereguleringer per år 2015-2024. Beløp i millioner kroner.

Rentebetingelser

Gjennomsnittlig rente for investeringslånene er 3,05 prosent, ned 0,49 prosentpoeng i løpet av året. Rentefallet skyldes en kombinasjon av lavere markedsrenter og en høyere andel lån med flytende rente. Lån med flytende og fast rente har en gjennomsnittlig rente på henholdsvis 2,01 prosent og 4,16 prosent.

Tabell 4.5 Gjennomsnittlig rente. Prosent.

	31.12.2014	31.12.2013
Lån med fast rente	4,16	4,42
Lån med flytende rente	2,01	2,13
Alle investeringslån	3,05	3,53

Rentebinding og renteksposering investeringslån

For å vurdere netto renteksposering i kommunens investeringslån, må det tas hensyn til at en del av lånene genererer både kostnader og inntekter, og begge varierer med det generelle rentenivået. Dette gjelder først og fremst lån knyttet til VARFS-området og lån som gir rentekompensasjon fra staten. Disse renteavhengige inntektene varierer med henholdsvis rullerende 5-års swaprente og Husbankens flytende rente. De to områdene utgjør ved årsskiftet et lånevolum på 3 517 millioner kroner. Det tilsier at et tilsvarende volum av investeringslånene bør ha en renteutgift som i størst mulig grad svinger i takt med disse renteinntektene – med andre ord bør dette være lån som tas opp med flytende rente. På den måten reduseres kommunens renterisiko. Investeringslån med renterisiko reduseres da til 9 388 millioner kroner.

Investeringslån med fastrente lenger enn ett år er på 5 162 millioner kroner. Dette gir en fastrenteandel på 55 prosent. Tabell 4.6 og tabell 4.7 beskriver hvordan fastrenteandelen beregnes.

Tabell 4.6 Lån hvor rentebinding skal vurderes. Beløp i millioner kroner.

	31.12.2014
Lån til investeringsformål	12 905
- Lån til VARFS-formål	2 168
- Lån med rentekompensasjon fra staten	1 349
Lån hvor rentebinding skal vurderes	9 388

Tabell 4.7 Beregning av fastrenteandel. Beløp i millioner kroner.

	31.12.2014
Lån hvor rentebinding skal vurderes	9 388
Lån med fastrente lenger enn ett år	5 162
Fastrenteandel	55 %

Det er også relevant å vurdere hvor utsatt kommunens samlede økonomi er for en endring i det generelle rentenivået. Renteinntekter fra bykassens likviditet og fra TKKs plasseringer med flytende rente må da hensyntas. Disse plasseringene til flytende rente var ved årskiftet 2 965 millioner kroner. Lån med flytende rente var på samme tidspunkt 4 226 millioner kroner. Det vil si en netto eksponering på 1 261 millioner kroner. En økning i markedsrenten på ett prosentpoeng ville dermed gi en årlig kostnadsøkning for kommunen på 12 millioner kroner. Dette før det tas hensyn til effekten av økt rente på kommunens pensjonsutgifter (reduerte utgifter) og kommunens husleieinntekter (økte inntekter). Effekten på kommunens pensjonsutgifter er krevende å tallfeste, men pensjonskassen forvalter midler for om lag 10,5 milliarder kroner, og det er åpenbart at en renteøkning vil redusere kommunens behov for overføringer. Kommunens husleiekontrakter fornyes hvert tredje år. Renteendringer slår derfor ut med om lag en tredjedels effekt årlig. Motsatt vil et rentefall gi reduserte rentekostnader på lån, men det vil gi økte utgifter til pensjon og reduserte husleieinntekter.

Rentederivater

Det er inngått fire rentebytteavtaler på lånesiden. Disse avtalene er knyttet opp mot fire spesifikke lån på til sammen 1 046 millioner kroner, slik at kommunen netto betaler fast rente på disse lånene. Tabell 4.8 viser detaljene i avtalene.

Tabell 4.8 Oversikt derivatavtaler og tilknyttede lån. Beløp i millioner kroner.

Rentebytteavtaler					Lån	
Avtalenummer	Beløp	Start	Forfall	Fastrentevilkår	Lånenummer	Beløp
1027611	29,8	3.8.2011	3.2.2018	3,600 %	N00010715782	29,8
990075	216	9.3.2011	9.3.2019	4,235 %	20110113	216
25213355	400	16.3.2011	16.3.2017	4,115 %	20100902	400
30890590	400	25.6.2015	25.6.2022	3,646 %	20120346	400

Avtale 30890590 på 400 millioner kroner, har oppstart i 2015 og forfall i 2022. Det vil si at kommunen betaler flytende rente på det tilhørende lånet fram til juni 2015, og deretter fast rente i perioden 2015-2022.

Kapitalkostnader

Lån til investeringsformål

Kapitalutgiftene knyttet til investeringslån er betalte renter og avdrag. Tabell 4.9 viser utviklingen i disse størrelsene de fem siste årene.

Budsjetterte avdrag på investeringslån var på 391,5 millioner kroner for 2014, og regnskapsførte avdrag er på 392,3 millioner kroner. Rådmannen har budsjettert med avdrag som tilsvarer en gjennomsnittlig avdragstid på 30 år.

Budsjetterte renteutgifter var på 410 millioner kroner, revidert ned fra 464 millioner kroner. Regnskapsførte rentekostnader ble 418 millioner kroner, 8 millioner kroner høyere enn budsjett. Avviket skyldes at det ved en inkurie ble ført 8,8 millioner kroner for lite i påløpte renter for 2013. Dette måtte korrigeres, og ga en tilsvarende økt rentekostnad i 2014.

Tabell 4.9 Kapitalutgifter knyttet til investeringslån. Beløp i millioner kroner.

	2010	2011	2012	2013	2014
Renter	431	451	448	404	418
Avdrag	355	364	341	369	392
Sum kapitalutgifter	786	812	789	773	810

Minimumsavdrag

Kommuneloven slår fast at den samlede lånegjelden skal avdras med like årlige avdrag (serielånsprinsippet). Med samlet lånegjeld menes summen av ordinære lån, det vil si samlede lån til investeringsformål. Bestemmelsene om låneavdrag gjelder total lånegjeld, ikke det enkelte lån. Gjenstående løpetid for den samlede gjeldsbyrden skal ikke være større enn den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. I henhold til kommuneloven skal kommunen, som absolutt laveste amortiseringsbeløp, betale årlige avdrag som tilsvarer minimumsreglene i kommuneloven. Dette innebærer at kommunen, som et minimum, skal nedbetale gjelden i takt med kapitalslitet slik det beregningsteknisk framstår. Det vil si noe over 33 års nedbetalingstid for Trondheim kommune, dette som det fremgår av tabell 4.10.

Tabell 4.10 Beregning av minimumsavdrag. År og beløp i millioner kroner.

	Veid levetid anleggsmidler (år)	Beregnet minsteavdrag	Faktiske avdrag
Regnskap 2014	33,6	350,7	392,3
Regnskap 2013	33,2	333,5	369,8
Regnskap 2012	33,7	305,0	340,7
Regnskap 2011	34,4	301,2	364,0
Regnskap 2010	33,9	299,4	355,2

Trondheim kommune betaler avdrag som er konsistent med 30 års gjennomsnittlig nedbetalingstid, og faktiske avdrag for 2014 var 392,3 millioner kroner – 41,6 millioner kroner mer enn minimumsavdrag beregnet etter bestemmelsen i kommuneloven.

Startlånsordningen

Kapitalutgiftene til startlån fremgår av tabell 4.11. Avdragene for årene 2011-2014 inkluderer ekstraordinære avdrag. Låntakerne som mottar lån fra kommunen, betaler avdrag og renter tilsvarende kommunens utgifter på de samme lånene.

Renteutgiften for 2014 var 38,6 millioner kroner, mens renteinntekten var 40,0 millioner kroner. Avviket skyldes marginen på utlån (0,25 prosentpoeng).

Betalte avdrag var 166,3 millioner kroner, mens mottatte avdrag var 169,3 millioner kroner.

Tabell 4.11 Kapitalutgifter startlån. Beløp i millioner kroner.

	2010	2011	2012	2013	2014
Renter	35	42,2	40,0	39,6	38,6
Avdrag	36	143,9	139,2	155,4	166,3
Sum kapitalutgifter	71	186,1	179,2	195,0	204,9

Videre utlån, investeringslån

Renteutgiftene knyttet til videre utlån var 6,4 millioner kroner i 2014, mot et budsjett på 12,2 millioner kroner. Avviket skyldes at det ble gjort ett innlån i sertifikatmarkedet som finansierer alle videre utlån. Renten på dette lånet var i gjennomsnitt 1,8 prosent i 2014, vesentlig lavere enn budsjettet.

Renteinntekten var 9,1 millioner kroner, mot budsjettet 9,2 millioner kroner. Rente til låntaker tillegges en margin på 0,3 prosentpoeng. Avviket mellom renteinntekt og renteutgift skyldes at alle innlån er gjort til en lav flytende rente, mens deler av utlånene er til fast rente etter avtale med låntaker.

Status i henhold til krav i finansreglementet

Rådmannen mener at gjeldsforvaltningen utøves i henhold til kravene i finansreglementet.

I finansreglementet er det krav om minimum rentebinding på 1/3 av netto lånegjeld. Netto rentebærende gjeld defineres som kommunens gjeld til investeringsformål, fratrukket VARFS-lån og lån med rentekompensasjon fra staten. Andelen lån med fast rente er ved årsskiftet 55 prosent. Finansreglementets krav om minimum 33 prosent fastrente er dermed oppfylt.

Hvert enkelt lån skal ikke utgjøre mer enn 10 prosent av alle investeringslån. På finansieringstidspunktet er hvert enkelt lån normalt i størrelsesorden 400-500 millioner kroner. Største enkeltlån er 500 millioner kroner, som utgjør 3,9 prosent av investeringslånene.

Gjeld med forfall inntil ett år fram i tid, skal maksimalt utgjøre 30 prosent av alle investeringslån. Ved utgangen av 2014 er det forfall for 2 132 millioner kroner de neste 12 måneder. Dette utgjør 16,5 prosent

av alle investeringslån. Det er god spredning på låneforfall, slik figur 4.1 viser. Refinansieringsrisikoen i porteføljen anses derfor som moderat.

Tabell 4.12 Rapportering i forhold til finansreglementet. Tall i prosent.

Krav	Finansreglementets bestemmelser	Status	Avvik
Rentebindingsandel	Minimum 1/3 av netto rentebærende gjeld	55,0	Nei
Refinansieringsandel ett år fram i tid	Maksimum 30 prosent av gjeldsportefølje	16,5	Nei
Størrelse på største innlån	Maksimum 10 prosent av gjeldsportefølje	3,9	Nei

Låneopptak

Investeringslån

Nye låneopptak knyttet til kommunens investeringer i 2014 var på 1 527 millioner kroner. Lånerammen for 2014 var på inntil 1 530 millioner kroner. Ved utgangen av 2013 var det ubrukte lånemidler på 56 millioner kroner. Dette ble det tatt hensyn til ved planlegging av låneopptakene i 2014.

Startlån

I 2014 ble det lånt inn 261 millioner kroner knyttet til startlånsordningen. Det ble bevilget og utbetalt 275 millioner kroner i utlån. Avviket ble finansiert med ubrukte lånemidler knyttet til startlånsordningen ved inngangen til 2014.

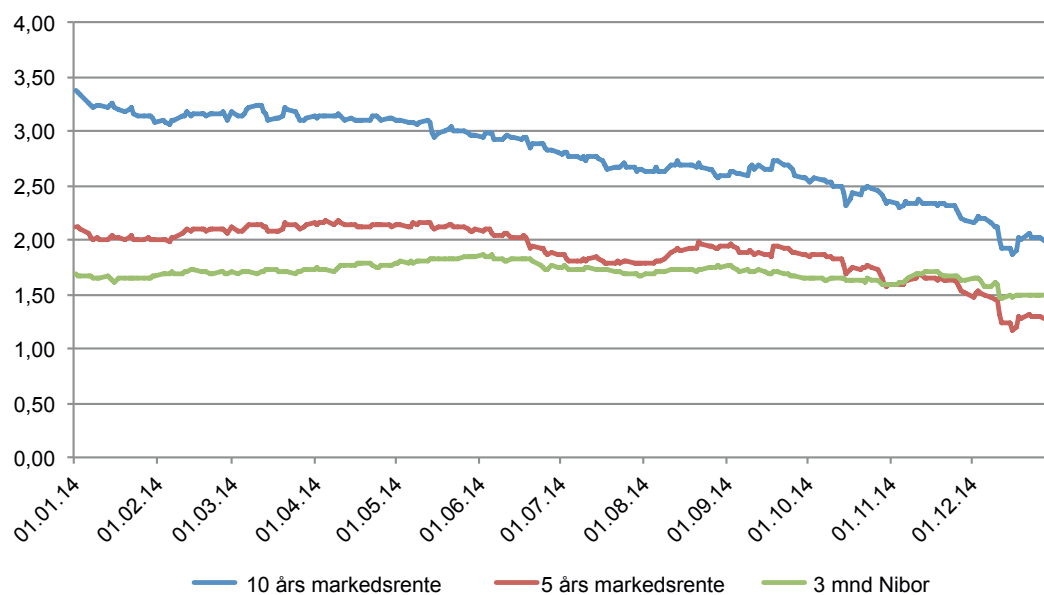
Videre utlån investeringslån

Innlån til videre utlån av investeringslån ble videreført på samme nivå gjennom hele 2014, 347 millioner kroner. Dette ble vurdert som et riktig nivå på refinansieringstidspunktet i juni 2014. Det ble da tatt hensyn til forventet inkomne avdrag, og vedtatt låneopptak til Trondheim Parkering KF på 18 millioner kroner. Lånebehovet til Trondheim Parkering KF ble vesentlig lavere, 7,6 millioner kroner. I tillegg ble det gjennomført noen mindre ekstraordinære innfrielse fra låntakerne. Dette medførte at videre utlån ved årsskiftet var 333 millioner kroner. Kommunens innlån er dermed 14 millioner kroner høyere enn utlånet. Dette vil bli korrigert ved neste refinansiering.

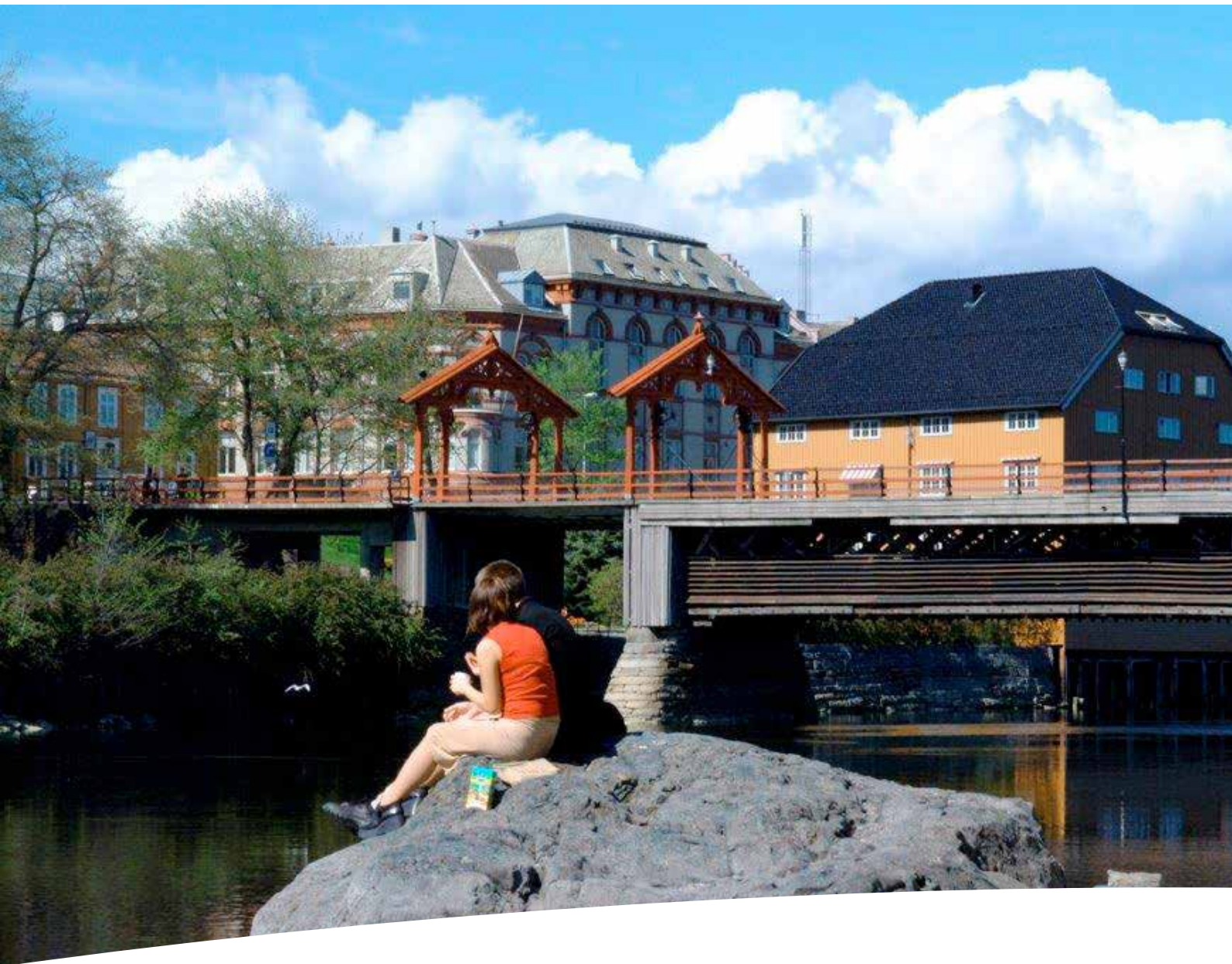
Alle låneopptak i 2014 var konkurranseutsatt, med unntak av innlån til startlån – de tas opp direkte i Husbanken.

Utviklingen i rentemarkedet

Figur 4.3 viser utviklingen i flytende rente (3 mnd Nibor), fem års fastrente og 10 års fastrente i 2014. Den flytende renten var lav gjennom hele 2014. Mot slutten av året falt den fra 1,70 til om lag 1,50 prosent. 10-årsrenten falt fra om lag 3,40 prosent til 1,90 prosent ved årsskiftet. Fem-årsrenten falt fra 2,60 prosent til 1,40 prosent. Denne oversikten viser hvorfor gjennomsnittlig rente på investeringslån falt med 0,49 prosentpoeng i 2014. Kommunens gjennomsnittlige fastrentenivå er 4,16 prosent, -relativt mye høyere enn det nivå man kan binde renten til ved utgangen av 2014. Fastrentekontraktene er inngått på et tidspunkt hvor markedsrenten var vesentlig høyere, og det vil ta tid å få ned rentenivået på disse. Kommunens fastrenter vil nærme seg markedsrentene ettersom gamle renteavtaler faller ut av porteføljen. Kommunen nyter imidlertid godt av det lave nivået på nye fastrentekontrakter og på alle lån med flytende rente. Kommunens gjennomsnittlige rentebetingelser på flytende lån har fulgt utviklingen i den flytende markedsrenten, tillagt et visst kredittpåslag for lån med lang løpetid.

Figur 4.3 Utvikling i markedsrenter fra 1.1.2014 til 31.12.2014

VEDLEGG

Stresstest, Trondheim kommunes kraftfond (TKK)

Beløp i millioner kroner 31-12-14

Stresstest forvaltningskapital

Aktiva	Risikotype	Beholdning	Parameter	Risiko	
Aksjer	Aksjerisiko	777	20%	155	
Eiendom	Eiendomsrisiko	101	12%	12	
Renter (mv og lvp)	Renterisiko	1 652	1,5 %-p	54	
Renter (alle rentebærende)	Spreadrisiko	4 944	12%	180	
Valuta (usikret)	Valutarisiko	25		3	
				404	Sum risiko før korrelasjonseffekt
				-78	Korrelasjonseffekt
				327	Sum risiko forvaltet kapital

Stresstest samlet portefølje (forvaltningskapital pluss aksjer og fondsobligasjon i TrønderEnergi AS)

Aktiva	Risikotype	Beholdning	Parameter	Risiko	
Aksjer	Aksjerisiko	1 223	20%	245	
Eiendom	Eiendomsrisiko	101	12%	12	
Renter (MV eller LVP)	Renterisiko	1 652	1,5 %-p	55	
Renter (alle rentebærende)	Spreadrisiko	5 019	12%	193	
TKP	Ikke testet	400		3	
Valuta (usikret)	Valutarisiko	25			
				507	Sum risiko før korrelasjonseffekt
				-85	Korrelasjonseffekt
				423	Sum risiko samlet kapital

Effekt på Trondheim kommunes resultat *

Stresstestens beregnede tapspotensial i TKKs omløpsmidler	-327
Budsjettet utbytte fra TKK til drift og investeringer	-130
Driftskostnader TKK	-6
Belastning på kommunens resultatregnskap	-463
Disposisjonsfond (estimat)	295
Belastning bykassen etter bruk av disposisjonsfond	-168
Verdifall TKK	-327

Portefølje (beløp i millioner kroner)	Beholdning	Andel	Testet for
Aksjer innland	369	6%	Aksjerisiko
Aksjer utland	407	7%	Aksjerisiko
Aksjer / aksjerisiko	777	13%	
Eiendom	101	2%	Eiendomsrisiko
Bankinnskudd likviditet	1 208	21%	Spreadrisiko
Bankinnskudd bundet	0	0%	Spreadrisiko
Fondsoblig. / ansvarlig lån (lvp)	659	11%	Spread- og renterisiko
Obligasjoner (mv og lvp)	993	17%	Spread- og renterisiko
Obligasjoner fast (pålydende)	2 084	36%	Spreadrisiko
Rentebærende	4 944	85%	
TKK forvaltningskapital (omløpsmidler)	5 821	100%	
TrønderEnergi AS, aksjer	447		Aksjerisiko
TrønderEnergi AS, fondsobligasjon	75		Spreadrisiko
TKP	400		Ikke testet
Annen beholdning (anleggsmidler)	922		
TKK samlet portefølje	6 743		
Valuta usikret	25		Valutarisiko

Forutsetninger:

Testens stressparametere og beregningsmetodikk er basert på Finanstilsynets "Stresstest II" for pensjonskasser og livsforsikringselskaper fra 2010. Testen legger til grunn et konfidensnivå på 95 %, som innebærer (forutsatt normalfordelte bevegelser i verdipapirmarkedet) at tapspotensialet med 95 % sannsynlighet er som det fremgår over. Det innebærer at det fortsatt er 2,5 % sannsynlighet for at tapet kan bli større enn beregnet her. Tapspotensialet gjelder for en periode på ett år.

- Aksjer belastes med 20 % verdifall
- Eiendom belastes med 12 % verdifall
- Valutaposisjoner belastes med 12 % verdifall (svækkelse av utenlandsk valuta / styrkelse av norske kroner)
- Renterisiko (omløp) angir kurstap gitt porteføljens durasjon ved en generell renteøkning på 1,5 %-poeng (skift oppover i rentekurven)
- Spreadrisiko (kredittrisiko) angir kurstap som skyldes spreadutgang, tapene øker jo lavere rating / høyere durasjon porteføljen har
- Angitte kurstap er basert på en rentekurve som oppdateres av finanstilsynet regelmessig
- Rentebærende investeringer som regnskapsføres til markedsverdi eller laveste verdi er belastet både spreadrisiko (kredittrisiko) og renterisiko
- Rentebærende investeringer som regnskapsføres til pålydende verdi er kun belastet for spreadrisiko (kredittrisiko)
- Rating av rentebærende investeringer er basert på gjennomsnittsbetraktninger (ikke alle papirer har en offisiell rating)
- Det forutsettes at de ulike risikoelementene har en korrelasjon < 1, reduserer den totale risikoen (worst case oppstår ikke i alle elementene samtidig)

* Tap i TKKs forvaltningskapital (omløpsmidler) har direkte negativ effekt på kommunens resultat (i motsetning til tap i TKKs anleggsmidler som kun påvirker investeringsregnskapet). Tabellen viser tapspotensialets belastning på kommunens resultat. Det negative resultat må dekkes inn av bykassen ved hjelp av disposisjonsfond og eventuell reduksjon i drift.

Trondheim kommune
Enhet
Postboks 2300, Sluppen
7004 Trondheim

